

یادداشتی از احمد‌میدری

بازنده اصلی طرح تشکل‌های اجتماعی

بر طرح تشکل‌های اجتماعی نقدهای مختلفی وارد شده است. تضعیف نهادهای مدنی محور اصلی نقدهای وارد بر این طرح است. اما بیش از نهادهای مدنی، حکومت از این طرح زیان خواهد دید نه به این علت که تضعیف نهادهای مدنی به زیان حکومت است بلکه به این دلیل که قدرت نظارت حکومت بر جامعه را کاهش می‌دهد. همین صفحه

سرمقاله

معماری ایرانی اسلامی – هویت ملی

بیروز حناچی

شهردار سابق تهران

دوران تاریخی کشورمان ایران با معماری فاخر، هنر ظریفه، کتاب، شعر و ادبیات گره خورده است و این موضوع فقط مختص به دوران اسلامی نیست. هرچند اسناد چندانی به‌صورت کتاب از سابقه پیش از اسلام موجود نیست، ولی کتیبه‌ها و الواح تاریخی مؤید این ادعاست که حوزه نفوذ فرهنگی ایران خیلی پیش از ایران امروز بوده و معماری ایرانی نقش تأثیرگذاری در این نفوذ فرهنگی داشته است. اسناد چندانی از معماری مسکونی پیش از اسلام در دست نیست، ولی آثار فاخری از امپراتور عظیم هخامنشی در جای جای شرق و غرب عالم، از قفقاز و ساورای قفقاز گرفته تا ترکیه و یونان امروز و حتی جزایر خلیج همیشه فارس وجود دارد. هم‌زمان با رنسانس دوران اسلامی، معماری ایران بیش از پیش شکوفا شده و این شکوفایی در عناصر و هندسه بنا در کالبد مساجد و مدارس به نمایش گذاشته شد. البته درخصوص معماری مسکونی اطلاعات زیادی در دست نیست و قدیمی‌ترین آثار مسکونی دوران اسلامی به دوران ایلخانی در یزد و دوره صفوی در اصفهان و دیگر شهرهای تاریخی ایران اختصاص دارد. بیشترین حجم آثار معماری مسکونی مربوط به دوره صفوی، زندیه، قاجار در جای جای کشور عزیزمان ایران قابل مشاهده است. این آثار را می‌توان، در کنار هنر ظریفه و آثار مکتوب به‌جامانده بعد از حمله مغول، وجه تمایز ایران نسبت به دیگر کشورهای اسلامی دانست. در اواخر دوره قاجار و تحت تأثیر شکست‌های پی‌درپی ایران از همسایه‌های شمالی غربی و شرقی، تغییریاتی در هنر و معماری، نقاشی، تزیینات و حتی لباس درباریان و متولیان کشور مشاهده شد. می‌توان آغاز این تغییرات و تقلید را از اواسط دوره قاجار تعقیب و رهگیری کرد. بعد از کودتای اسفند ۱۲۹۹ و حاکمیت رضاخان و حضور موج تحصیل‌کردگان معماری ایرانی و خارجی در دانشگاه‌های خارج از کشور، نوع جدیدی از معماری متجدد در آثار معمولی و دولتی و مسکونی ظاهر شد. تحولات در فناوری ساخت‌وساز، ناشی از انقلاب صنعتی و ظهور فولاد و بتن، شکل جدیدی از ساختمان‌ها را به وجود آورد. تندیس‌گرایی، توجه به معماری باستانی ایرانی، در کنار جزئیاتی از معماری دوران اسلامی، از خصیصه‌های معماری این دوره است؛ شکل‌گیری معماری جهانی، تحت تأثیر مدرنیسم که قبیل از ظهور جنگ جهانی دوم با سرعت بالا آغاز شده بود و بعد از جنگ با سرعت بیشتری ادامه یافت و ایران نیز از تأثیرات آن در هنر و به‌خصوص معماری بی‌نصیب نماند. پهلوی اول در شهرهای تاریخی ایران، دخالت‌های گسترده و درشت‌مقیاس انجام داد. احداث خیابان‌های جدید و چیرگی اوتومبیل در شهرهای تاریخی بدون توجه به زمینه‌های فرهنگی و تاریخی، اولین قدم‌های گسترده بود که شهرهای ایران را تحت تأثیر قرار داد. حضور راه‌آهن در شهرها و احداث ایستگاه‌های راه‌آهن در انتهای خیابان‌های جدید، رونمودن ابنیه جدید به سوی خیابان‌ها، نوعی معماری متفاوت با دوره‌های قبل ایجاد کرد. اکثر شهرهای ایران همگی تحت تأثیر این مداخلات دستخوش تغییر شده‌اند. تهران، تبریز، زنجان، رشت، اصفهان، همدان، کرمان، مشهد، قم، قزوین، اراک، اهواز و بوشهر با این تغییرات مواجه شدند و به تیب آن معماری جدیدی در واحدهای مسکونی در کنار این خیابان‌ها و محلات جدید شکل پیدا کرد. ظهور این معماری نوین به مجموعه‌های مسکونی ساخته‌شده توسط نسل جدید معماران تحصیل‌کرده خارجی نیز بستری یافت و به مجموعه‌های مسکونی آن زمان مانند نازی‌آبادی و… قابل رؤیت است. با وجود اینکه معماری به‌طور اعم و معماری مسکونی به‌طور اخص دچار تغییرات جدی شد، اما هنوز معماری آن دوران رنگ و بوی ایرانی داشت. در دوره پهلوی دوم بعد از ملی‌شدن صنعت نفت، به تبع افزایش جهانی قیمت نفت، درآمدهای دولت افزایش یافت. افزایش جمعیت شهری به علت مهاجرت روستاییان به تهران و دیگر شهرهای بزرگ، نیاز به مسکن و به تبع آن توسعه شهرها را به دنبال داشت. جواب این نیازها در وسعت مساحت شهرها بود و همین امر موجب شد نسل جدیدی از برنامه‌ریزی شهری در دهه ۴۰ آغاز شود. ابتدا وزارت کشور و بعدها وزارت آبادانی و مسکن و بعد وزارت مسکن و شهرسازی، موظف به پیگیری، تهیه و تصویب طرح‌های جامع شهری شدند. مسئولیت جوابگویی به نیاز مسکن از طریق آماده‌سازی زمین و تهیه ضوابط نحوه بارگذاری روی زمین از طریق طرح تفصیلی بر عهده این نهادها بود. در این طرح‌ها حد نصاب تکنیک واحدهای مسکونی و نحوه بارگذاری بر این زمین‌ها و تراکم آنها مشخص می‌شد که عمدتاً ۶۰ درصد سطح اشغال در شمال یا جنوب ملک نسبت به محور بود. یعنی عدول از معماری بومی و ضوابط واگذاری زمین که سینه به سینه در دوره قاجار و پهلوی اول حفظ شده بود. این نگاه متناثر از معماری جهانی و تحولات بین‌المللی بود که مشاوران و معماران آن را توسعه می‌دادند. قانون ثبت شکل گرفت و پلاک‌های مسکونی متأثر از حد نصاب تفکیکی ثبت و ضوابط ساخت‌وساز در طرح‌های تفصیلی ساخته شد و همین، نوع ثابتی از معماری را به همه شهرها دیکته کرد. نتیجه این شد که معماری مسکونی در همه شهرها شباهت بسیار زیاد به هم داشت. از جلفا تا چابهار و از اهواز تا سرخس تحت تأثیر این نگاه بسیار به هم شبیه شدند.

یادداشت

شرق

روزنامه

چهارشنبه ۲ شهریور ۱۴۰۱ • ۲۶ محرم ۱۴۴۴ • ۲۴ آگوست ۲۰۲۲ • سال نوزدهم • شماره ۴۳۵۷ • ۱۲ صفحه • **صه‌زار** تومان

روایتی از کتاب «دایی جان ناپلئون» و خالق آن در گفت‌وگو با بهمن پزشک‌زاد

در سایه دایی جان ناپلئون

اهمیت آثاری چون «دایی جان ناپلئون» و نویسنده‌اش ایرج پزشک‌زاد را بیش از همه می‌توان با مفهوم «تاریخ فرهنگ» وصف کرد. رویکردی تاریخی که گرامشی به آن باور داشت و تولید ادبی را به فرایند تاریخی مربوط می‌دانست که آن را تولید کرده و در آن سهم دارد…

این کتاب را همراه با روزنامه از روزنامه‌فروشی‌های تهران بخواهید

صفحه ۱۱

در «شرق» امروز می‌خوانید: رئیس مرکز پژوهش‌ها تشریح کرد: برنامه هفتم توسعه و اولویت‌های چهارگانه، بازار داغ مهاجم؛ قذبلند باش، بازی کن و **یادداشت‌هایی از** امیر عربی، امیر صدری، فریدون مجلسی

گزارشی از حواشی ماجرای تخلف در فولاد مبارکه و بحث و جدل‌هایی که پیرامون تعجیل در انتشار آن وجود دارد

روایتی دیگر

میرزایی، رئیس کمیته تحقیق و تفحص از فولاد مبارکه، گزارش منتشرشده را ناپخته دانست

گزارش تیریک را در صفحه ۲ بخوانید

گفت‌وگو با رئیس انجمن کارفرمایی مؤسسان مراکز روان‌شناسی کشور:

نماینده‌ها دغدغه‌های مهم‌تری داشته باشند

۸

توافق‌نامه آب‌وهوایی باریس در گفت‌وگو با حمیدرضا سلیمانی

استراتژی اقلیمی باید جهانی شود

۱۰

یادداشت‌روزنامه‌نگاران

امیدآفرینی، راهبردی همگانی

علیرضا میرزاحانی

امروز در شرایطی قرار گرفته‌ایم که سخنان و بحث‌های متعدد کارشناسی و اظهارنظرهای بی‌شمار بعضا لحنی ناامید دارند یا نمی‌توانند در سرچین اتفاقات روز مؤلفه‌هایی را در کنار هم قرار بدهند که شرایط یاس را به امید تغییر بهند. این مسئله قطعا در بهبود حرکت و صعود شاخص‌های مورد نیاز برای پیشرفت تأثیر خواهد داشت؛ چون در ناخودآگاه جمعی شهروندان این رویکرد را درست می‌کند که هر نوع فعالیت برای بهبود مقتضیات اقتصادی اجتماعی بی‌ثمر باشد. یکی از نشانه‌های موجود برای اثبات این ادعا گسترش موقعیت‌های خودبینی در میان شهروندان است. حضور در جامعه گاهی این احساس را به وجود می‌آورد که آدم‌ها بیشتر در حال اندیشیدن و مهندسی‌کردن اجرای این ذهنیت هستند که خود به امکانات و موقعیت‌های برتر دست یابند، بدون اینکه اهمیتی داشته باشند دیگران در چه مشکلاتی به سر می‌برند. تأکید می‌کنم که این مسئله از میانگین رفتارهای اجتماعی احساس می‌شود و البته برای ما ایرانی‌ها که همواره در طول تاریخ معروف بوده‌ایم به از خودگذشگی و حتی میهمان‌نوازی که از وجوه همین عبور از فردیت‌های فشرده است، دیدن این واقع‌ه بسیار دردناک است. به گمانم امروز شادزیستند و شادی‌آفریدن و حتی ارائه مطالب و اظهارنظرهایی که می‌توانند به امیدآفرینی کمک کنند، باید یک راهبرد باشد. البته طبیعی است که این سخت خواهد بود و بی‌شک باید مراقب هم بود که امیدآفرینی‌ها مصنوعی نباشند؛ چون بیشتر به یأس دامن خواهد زد. از همین منظر دولتی‌ها بیشترین نقشی را می‌توانند در پی‌ریزی فعالیت‌ها و تحرکات امیدبخش ایفا کنند. یکی از کارهایی که چنین ایده‌ای را شکل می‌دهد، استفاده از گروه‌های مولد در جامعه است، و به عبارتی باید گروه‌های مولد و تأثیرگذار در بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی را دعوت کرد تا آنها در پیشبرد اهداف و فعالیت‌های کلان دخیل شوند. این مسئله باعث می‌شود تا چهره‌های تکراری اجرائی که نمادی از بن‌بست کارآمدی و کارایی و ضعف بنیه اقتصادی کشور شده‌اند نیز کمتر دیده شوند و خودش می‌تواند به منظور فوق کمک برساند. تولیدکنندگان حتما از گروه‌های مولدی هستند که این روزها باید از آنها خواست که جوی‌تر و فعال‌تر در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی کشور حضور یابند. آنها ذهنیتی سازنده و پویا دارند و می‌توانند خارج از تعلقات و وابستگی‌های گروهی عمل کنند و از سوی دیگر جامعه نیز اطمینان مطلوبی به این گروه‌های کارکردگرا دارد. این مسئله هم یک تجربه جهانی است و هم می‌تواند یک تولیدکنندگان و گروه‌هایی از این دست برآگاهی‌بخش‌تر کند؛ اما کسی نمی‌داند که قوای سازندگی و عملیات‌های مولد کشور که نماد بخش خصوصی نیز هستند، در برنامه‌ریزی‌های کشور تا چه حد دخیل هستند. برای همین پیشنهاد می‌شود برای برگرداندن نبض کشور از خودبینی اجتماعی، نامیدانگاری و قطعا آغاز دور تازه‌ای از کارآمدی، دولتی‌ها هر چه سریع‌تر آزمون تازه‌ای را با استفاده از توان عملیاتی-ذهنی تولیدکنندگان سایر گروه‌های مولد اجتماعی آغاز کنند.

ادامه در صفحه ۵

بررسی دلایل تعلل واشنگتن در ارائه پاسخ به‌نامه ایران

آمریکا؛ فرار رو به جلو؟

۳

یوزیلنگ‌های آسیایی در آخرین زیستگاه خود روزگار سخت و پرخطری را سپری می‌کنند

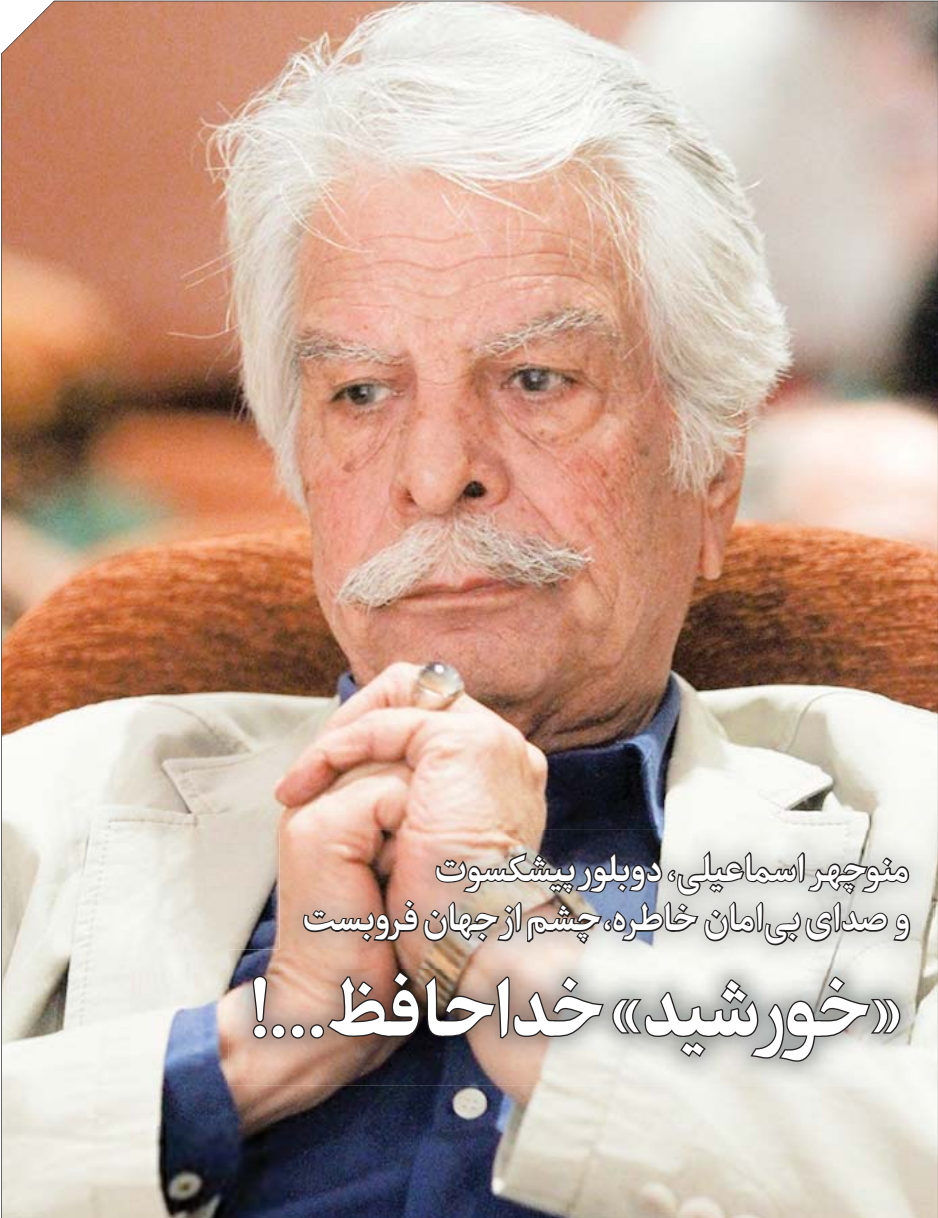
۴۰ یوز پایانی

۶

راهکار عجیب تلویزیون برای پخش فوتبال

سجاد فیروزی؛ رقابت‌های فوتبال در لیگ‌های معتبر اروپایی چندهفته‌ای است شروع شده و تلویزیون ایران از طریق شبکه‌های سه و ورزش، مطابق با فصول اخیر، تعداد زیادی از این بازی‌ها را برای پخش زنده در دستور کار قرار داده است. اگرچه تا پیش از این، شایعات درباره پخش غیرقانونی این مسابقات از طریق تلویزیون ایران مطرح بود، ولی مسئولان امر هم‌سواره چنین موضوعی را تکذیب و عنوان می‌کردند از طرق مختلف ولی قانونی، رقابت‌های فوتبال خارجی پخش می‌شود. به‌تازگی ما این فرایند وارد مسیر دیگری شده و به‌طور مشخص، پخش بازی‌های لیگ برتر انگلیس از طریق تلویزیون به مشکل برخوردده است. پخش هفته اول رقابت‌های لیگ برتر انگلیس در شرایطی در کنداکتور دو شبکه مذکور گنجانده شده بود که در عین ناباوری، آن دیدارها پخش نشد و به جای آن یکی، دو فوتبال از یونند لیگای آلمان روی آنتن رفت. البته مدام از طریق شبکه ورزش زینویس می‌شد که علاقه‌مندان می‌توانند از طریق پایگاه تلویبون بکی، دو بازی مهم هفته نبرد لیگ برتر انگلیس را تماشا کنند. آن موضوع، این شایعه را قوت بخشید که تلویزیون عوامنده بازی‌های مهم لیگ برتر انگلیس را به تلویبون برده تا از این طریق مخاطبان این پایگاه اینترنتی را افزایش دهد. با وجود چنین شایعه‌ای ولی مشخص است مشکل فراتر از چنین تصوراتی است؛ درواقع تلویزیون از محل پخش بازی‌های لیگ برتر فوتبال انگلیس که مخاطبان بسیار زیادی دارد، نمی‌توانند تعرفه آگهی‌اش را در زمان پخش فوتبال به میزان قابل توجهی بالا ببرد. با این نگاه، بعید است که سیردن بازی‌ها به پایگاه تلویبون توجیه منطقی داشته باشد. اتفاق عجیب‌تر اینکه به‌تازگی چند بازی از لیگ برتر انگلیس در شبکه ورزش روی آنتن رفته که کیفیت تصاویر از یک سو، کشیده‌شدن تصویر از سوی دیگر و افتادن یک‌سری کدهای چندحرفی که متشکل از حرف و عدد است از دیگر سو، مخاطبان را آذیت می‌کند. این در حالی است که بازی‌ها چندان سر تایم شروع نشده و غالبا در هفته اخیر با تأخیر روی آنتن رفته است.

این گزارش را در صفحه ۹ بخوانید

منوچهر اسماعیلی، دوبلور پیشکسوت و صدای پی‌امان خاطره، چشم از جهان فروبست «خورشید» خداحافظ…!

● منوچهر اسماعیلی به جای شخصیت‌های سینمایی زیادی حرف زد. او در گفت‌وگویی ناخدا خورشید تقوایی را محبوب‌ترینش دانسته بود. عکس: فارس

بهناز شیربانی؛ «برهیز مرهیش می‌دین که چی؟ خورشید دم غروب، آفتاب صلات ظهر نمی‌شه. مهتایش اضطراره. دو ساعته باتریش سه‌سست. بدارین حال کنه این دمای آخر- حال و وضع ترتجبین بانو، عینهو وقت اضافی بازی فیناله، آجبل مشکل‌کشاشم بنالتبه. گرم اینچور وجودا مونوروشون روزل رویسه، تخته کازم نرفتن سسرلایلی زندگی رو، دینامشون هم وصله به برق توکل. ابنه که حکمش بنالتبه، به شوت سنگین گله، گلشم تاج گله! قرمزته! آبی آلبلیوجات!، دیالوگی زیبا و خاطره‌انگیز از فیلم «مادر» یادگار زندهیاد علی حاتمی که هرگز نمی‌توان حضور و وجود و صدای گریای منوچهر اسماعیلی را در تأثیرگذاری شخصیت محمدعلی کشاورز نادیده گرفت. منوچهر اسماعیلی، صدای بی‌مانند سینمای ایران بود که دیروز چشم از جهان فروبست و چند دهه خاطرات فراموش‌ناشدنی در روح نوسازلیک مردم ایران را با خود برد. در کارنامه درخشان زنده‌یاد اسماعیلی نمونه‌های ماندگار کم نیست؛ چراکه او تنوع کم‌نظیری در دوبله شخصیت‌ها داشت و البته صداسازی و تیپ‌گویی‌های بی‌مانندی را در کارنامه پرپراش ثبت کرده است. چنانچه در فیلم «هزارستان» به کارگردانی علی حاتمی، اسماعیلی هم‌زمان به جای محمدعلی کشاورز، جمشید مشایخی، عزت‌الله انتظامی و جمشید لایق صحبت کرد.

منوچهر اسماعیلی در ۱۸سالگی دوبله را با رل‌گویی در نقش‌های کوتاه با دوم و سوم آغاز کرد و از سال ۱۳۴۲ مدیریت دوبله را برعهده گرفت. منوچهر اسماعیلی هرچند در سینما تنها یک بار جلوی دوربین فیلم «شبه‌های زاینده‌رود» رفت و هرگز آن را روی پرده ندید؛ اما صدایش در بسیاری از فیلم‌ها، اعتبار بود. در «قیصر» ساخته مسعود کیمیایی هم نقش خان دایی را که جمشید مشایخی بازی کرده بود، گفت و هم به جای بهروز وثوقی صحبت کرد. اسماعیلی همچنین دبلور وثوقی در مهم‌ترین فیلم‌های او بود از «رضا موتوری»، «دش آکل» و«بلوچ» گرفته تا نقش‌هایی که وثوقی در «پنجره»، جلال مقدم، «خاک» مسعود کیمیایی و «نفرین» ناصر تقوایی بازی کرده بود. همچنین در فیلم «تنگنا» امیر نادری هم به جای سعید راد و غنایت بخشی سخن گفته بود؛ اما شادنقشی که با صدای مرحوم منوچهر اسماعیلی در یادها مانده مجید طروفچی در فیلم «سوخته‌دلان» ساخته علی حاتمی است. البته سابقه همکاری او با علی حاتمی به قبل‌تر برمی‌گردد. اسماعیلی در فیلم «حسن کچل» حرف زد و بعدها در فیلم «خواستگاری» نیز با هم همکاری داشتند. صدای جاودان منوچهر اسماعیلی چنان برای علی حاتمی (که خود عشق دوبله بود) خوش بود که در سریال «هزارستان» چند نقش را به او سپرد تا به جای آنان سخن بگوید؛ رضا تفتنجی با بازی جمشید مشایخی، شعبان استخوانی که محمدعلی کشاورز آن را بازی می‌کرد و خان مظفر با نقش آفرینی انتظامی از صداهای ماندگار این سریال است. اسماعیلی همچنین در فیلم «کمال‌الملک» به جای جمشید مشایخی و عزت‌الله انتظامی صحبت کرد. با این حال فیلم «مادر» را می‌توان شاخص‌ترین همکاری منوچهر اسماعیلی و علی حاتمی دانست. آنجا او صداییشگی سه نقش را برعهده می‌گیرد؛ صدای محمد ابرهیم با بازی محمدعلی کشاورز که لمبن است، صدای غلامرضا با بازی اکبر عبدی که شیرین‌عقل است و صدای جمال که جنوبی است و جمشید هاشم‌پور نقش آن را ایفا می‌کرد.

ادامه در صفحه آخر

احمد میدری

بر طرح تشکل‌های اجتماعی نقدهای مختلفی وارد شده است. تضعیف نهادهای مدنی محور اصلی نقدهای وارد بر این طرح است. اما بیش از نهادهای مدنی، حکومت از این طرح زیان خواهد دید نه به این علت که تضعیف نهادهای مدنی به زیان حکومت است بلکه به این دلیل که قدرت نظارت حکومت بر جامعه را کاهش می‌دهد. حکومت‌پذیربودن جامعه یکی از دغدغه‌های اصلی هر نظام سیاسی است. بسیاری از اموری که اکنون در زندگی ما عادی و پذیرفته شده، به نظر می‌رسد محصول تلاش دولت‌ها برای حکومت‌پذیرکردن جامعه هستند. برای مثال شناسنامه

^[1] اهمیت آثاری چون «دایی جان ناپلئون» و نویسنده‌اش ایرج پزشک‌زاد را بیش از همه می‌توان با مفهوم «تاریخ فرهنگ» وصف کرد

^[2] اهمیت آثاری چون «دایی جان ناپلئون» و نویسنده‌اش ایرج پزشک‌زاد را بیش از همه می‌توان با مفهوم «تاریخ فرهنگ» وصف کرد